

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

FORGÓVÁZ MINŐSÍTÉSE

SZJSZT-14/2013

A törvényszék megkeresése

A törvényszék 2013. április 30. napján kelt végzése értelmében felkérte a Szerzői Jogi Szakértő Testületet, hogy a helyszínen vizsgálja meg a felperes és az elsőrendű alperes birtokában lévő forgóvázakra vonatkozó teljes műszaki terv- és egyéb dokumentációt.

A bíróság kérdései

1. A forgóváz vonatkozásában pontosan milyen tartalmú műszaki dokumentáció áll a felperes, illetve az elsőrendű alperes rendelkezésére (azaz konstrukciós tervek, gyártási tervek, egyéb, szöveges dokumentáció, know-how stb. áll-e a felek rendelkezésére)? Nyilatkozzanak arról, hogy a felperes és az elsőrendű alperes birtokában lévő ezen tervrajzok és egyéb dokumentáció eredeti tervrajz, illetve dokumentáció-e!
2. A felperes birtokában lévő forgóvázra vonatkozó, illetve az elsőrendű alperes birtokában lévő forgóvázakra vonatkozó teljes műszaki dokumentáció egymással megegyezik-e, azok azonosak-e?
3. Amennyiben a felperesnél és az elsőrendű alperesnél található fenti terv- és egyéb műszaki dokumentáció nem egyezik meg, akkor az eltérés miben áll, és milyen mértékű?
4. Amennyiben eltérés van, akkor az elsőrendű alperes birtokában lévő fenti terv- és egyéb műszaki dokumentáció a felperes birtokában lévő tervdokumentáció átdolgozásával, módosításával jött létre? Válaszukat indokolják!
5. Megállapítható, hogy az átdolgozásra, módosításra hol, mikor, milyen módon, ki által került sor? Ha igen, ezeket az adatokat adják meg!
6. A felperes birtokában lévő, forgóvázra vonatkozó tervrajzok és egyéb műszaki dokumentáció, illetve know-how összességében vagy külön-külön önálló szellemi alkotásnak, önálló szerzői műnek vagy egyéb szellemi alkotásnak minősül-e, különös tekintettel arra, hogy az úgynevezett egyiptomi forgóváz az úgynevezett univerzális vasúti forgóváz egyiptomi piacra gyártott egyik altípusa és számos alkatrészből áll? Válaszukat indokolják!
7. Amennyiben a forgóváz nem minősül önálló szerzői műnek vagy egyéb szellemi alkotásnak, akkor a gyártáshoz használt alkatrészek tervrajzai, illetve az ezen forgóváz

- gyártásához, összeállításához szükséges egyéb műszaki dokumentáció vagy know-how önálló szerzői műnek vagy egyéb szellemi alkotásnak minősül? Válaszukat indokolják!
8. Megállapítható-e, hogy az elsőrendű alperes birtokában lévő fenti tervdokumentáció jelenleg milyen forgalmi értéket képvisel? Amennyiben igen, az értéket adja meg! Eltűzött ezen teljes műszaki dokumentáció értékeként a 190 800 000 Ft?

Az eljáró tanács szakvéleménye

Az eljáró tanács megvizsgálta a felperes és az alperes által bemutatott dokumentációt, amely a forgóvázakra vonatkozik, és ennek alapján a bíróság által feltett kérdésekre az alábbi választ adhatja.

Ad 1. A felek konstrukciós és gyártási terveket mutattak be az eljáró tanácsnak, amelyek között szöveges dokumentációk, illetve know-how leírások nem voltak találhatóak.

A felperes rajzai az eredetiek fénymásolataként, az alperes rajzai mérnöki pauszon kerültek az eljáró tanács elé.

Ad 2. A felperes eljáró tanácsnak bemutatott dokumentációja az 1983–84-es évben készült, az alperes dokumentációja pedig az 1991–94 közötti időben, de található közöttük 2004-ben készült rajz is. Ezek a műszaki dokumentációk – tekintetbe véve a közben eltelt időben megváltozó anyagokat és műszaki szabványokat – alapvetően megegyeznek.

Ad 3. Az eljáró tanács részletesen megvizsgálta és összehasonlította a felek által elé tárt, azonos címmel ellátott összeállítási rajzokat és részletrajzokat az egyes felek dokumentációkészletében. Ennek alapján megállapítható volt, hogy az azonos elnevezésű alkatrészeket ábrázoló és egymásnak megfeleltethető felperesi és alperesi dokumentációk között érdemi eltérés nincs. A látható eltéréseket elsősorban a rugózások méretében, karakterisztikájában lehetett megtalálni, amelyeket az egyes forgóvázakra kerülő, eltérő méretű és súlyú kocsiszkevények miatt kellett átvezetni az alkatrészek rajzain. A külső beszállítóktól beszerzésre kerülő alkatrészeknél (például csapágyak, lengéscsillapítók) esetenként változik ezek szerelési és csatlakozó mérete, de az alapvető működési és szilárdsági jellemzők minden esetben azonosak.

Így az alperesnél 5397-260. sz., 1994. I. 10. rajzon (a felperesnél 1909-32-02-01. sz., 1984. I. 10.) a hordrugók keresztmetszetében van eltérés, amelyet az eltérő terhelésű kocsiszkevények miatt kellett átvezetni.

Az alperesnél 5397-380. sz., 1994. I. 10. sz. rajz 3. lapján (a felperesnél 1909-31-04-02. sz., 1984. II. 21.) az osztott belső csavarrugó helyett egyetlen csavarrugó szerepel.

Az alperesnél 5397-310. sz., 1994. I. 10. rajzon (a felperesnél 1909-31-05-03. sz., 1984. II. 21.) a felperesihez képest a rugó hosszában van különbség, amely a forgóvázra épített

kocsiszekrények különbözőségéből adódik. Ugyancsak a rugók hosszában van minimális különbség az alperesnél az 5397-270 és -271. sz., 1994. I. 10. rajz és a felperesnél található 1909-32-02-01. sz. rajz között.

Ad 4. Az alperesnél a dokumentáció közel tíz évvel később keletkezett, mint a felperesnél, és az azonos elnevezésű forgóvázalkatrészek részletdokumentációja ezen idő eltelte után is érdemi változtatás nélkül jelenik meg az alperesi dokumentációban. A gyártmány felhasználása által szükségessé tett változtatások az alperesnél a felperesi dokumentáció átdolgozásával jöttek létre, mivel ez rendelkezésre állt, és a helyi viszonyokhoz alkalmazkodó gyártáshoz ez elegendő volt.

Ad 5. Önmagukból a rajzokból nem állapítható meg, hogy az egyes átméretezéseket ki, hogyan számította ki, hozta létre. A változtatások idejét a rajzok dátumozásából lehet azonosítani.

Ad 6. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 1. § (3) bekezdése értelmében a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. Ez a védelem nem függ mennyiségi, minőségi tényezőktől, viszont egyértelműen hordoznia kell valamilyen egyéni, mással nem megegyező, más által nem előre meghatározott jelleget. Ennek a feltételnek az univerzális – tehát alapvetően mindenhol egyformán kiképzett – forgóvázból a konkrét piaci igények szerint, az ott felmerülő műszaki követelményeknek pontosan megfelelően kialakított gyártmány dokumentációja nem felel meg, tehát szerzői műnek nem tekinthető.

Ugyanezen törvény 1. §-ának (6) bekezdése értelmében valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer – amit a gyakorlatban összefoglalóan know-how-nak szoktak nevezni – nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek.

Ad 7. A felperesnél az 1983–84-es években keletkezett műszaki dokumentációk (műszaki rajzok) létrehozásának idején hatályban levő, a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény 51. §-a szólt a fényképek, ábrák és egyéb szemléltető eszközök védelméről. E § (1) bekezdése értelmében az az ábra, műszaki rajz, amely mint tudományos vagy művészi alkotás nem esik szerzői jogi védelem alá, védelemben részesül, ha rajta a készítőjének neve és a készítés vagy nyilvánosságra hozás dátuma szerepel. Ennek a feltételnek a műszaki rajzok létrehozásuk idején megfeleltek. A (2) bekezdés értelmében ez a védelem a rajzok megjelenését vagy nyilvánosságra hozását követő 15 évig állt fenn. A (3) bekezdés értelmében a védelem alatt álló ábrát vagy műszaki rajzot csak készítőjének hozzájárulásával volt szabad felhasználni.

A fentiekből kitűnően a 15 éves védelem régen lejárt, a szerzői jog által nem védett ábrákat a korábban hatályos törvény sem avatta művé, ez a fent idézett szabály pedig a jelenleg hatályos szerzői jogi törvényben nem szerepel.

Ad 8. Az eljáró tanács a dokumentáció jelenlegi forgalmi értékére vonatkozóan ismeretek hiányában nyilatkozni nem tud, és erre illetékessége sincs. A felek szakértői szemlén megjelent képviselőinek előadása szerint a végzésben megjelölt összeg megállapodás tárgya volt.

*Dr. Szamosi Katalin, a tanács elnöke
Marácziné dr. Mann Judit, a tanács előadó tagja
Farkas Tamás, a tanács szavazó tagja
Kisteleki Mihály, külső szakértő*

* * *

TÖRVÉNY ÁLTAL MEGHATÁROZOTT KITÜNTETÉSEK SZERZŐI JOGI KÉRDÉSE

SZJSZT-21/2013

A törvényszék által feltett kérdések

1. A perben nevesített kitüntetések, illetve azok tervei iparművészeti alkotásnak tekinthetők-e? Amennyiben igen, úgy megilleti-e a szerzőt a szerzői jog védelme, ideértve a többszörözés jogát is?
2. A tervek és az alkotás elkészítése között van-e olyan kapcsolat, mint adott esetben az építési tervek és az azok alapján elkészített művek között? Lehetséges-e ezeket „utánkézésnek” tekinteni?
3. A tervezési eljárás egyes mozzanatai állhatnak-e szerzői jogi védelem alatt? Többszörözés-e ezek kivitelezése? Mi az elkészült kitüntetések szerzői jogi viszonya ezekhez?
4. A hivatal és a társaság között 2006-ban kötött vállalkozási keretszerződés tárgyában megjelölésre került a „kivitelezés” szó. Irányadó lehet-e ez a felhasználási engedélyezés körében? Ez alapján milyen körben lehetséges a tervek megvalósítása? Ad-e az Szjt. 43. § (5) bekezdése engedélyt, hogy a hivatal harmadik személlyel készíttesse el a kitüntetést a már elkészített tervek alapján?
5. A benyújtott és rendelkezésre álló iratok alapján meg lehet-e állapítani, hogy létrejött a felek között felhasználási megállapodás? Amennyiben igen, úgy állnak-e fenn kizárólagos jogai valamely félnek, és ha igen, úgy ezek mire terjednek ki?

6. A beszerzés tárgyára és a felek között 2006-ban létrejött vállalkozási keretszerződésre figyelemmel kizárólagos joga volt-e a felperesi beavatkozónak az új kitüntetések tervezésére és kivitelezésére?
7. A kivitelezés tekintetében milyen felhasználási jogot biztosított a 2006-ban kötött vállalkozási keretszerződés valamely fél számára?
8. A tervek felhasználásával kapcsolatban a kivitelezési eljárás során a tervezőnek van-e bármilyen engedélyezési joga, ha igen, úgy jelent-e ez bármilyen kötelezettséget a felek részére?

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad 1. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 1. § (3) bekezdése alapján a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg.

A perben vizsgált kitüntetések, illetve ezek terveinek egyéni-eredeti jellege vonatkozásában több szempontot kell figyelembe venni.

Elsősorban azt, hogy az egyéni-eredeti jellegnek a szerző – és nem más személy – szellemi tevékenységéből kell fakadnia. Tudható, hogy a kitüntetésnek van közvetlen előzménye a magyar történelemben (erre maga a kitüntetést újraalapító törvény szövege is utal), és ezt a kitüntetés újraalkotása során a tervezőnek fel kellett használnia, figyelembe kellett vennie. Az eredeti kitüntetés természetesen ma nem áll védelem alatt, ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy a kitüntetés egyszerű másolása esetén a másoló számára új szerzői jog keletkezhetne, ha a közkincsben lévő alkotáshoz nem társul többletelemként egyéni-eredeti jellegű szellemi hozzájárulás. Vagyis a szerzői jogi védelem e kitüntetés vonatkozásában eleve csak azon elemek vonatkozásában állhatna fenn, amelyek eltérnek az eredeti kitüntetéstől, és hordoznak egyéni-eredeti jelleget.

A szóban forgó kitüntetés új kitüntetési forma, amelynek elemei nyilvánvalóan új tervezői koncepció mentén alakulhattak – figyelembe véve az ilyen típusú kitüntetésekkel kapcsolatos általános elvárásokat és kötelező formai elemeket is, ami e vonatkozásban szintén jelentősen korlátozhatja az egyéni-eredeti kifejezést.

Az egyéni-eredeti jelleg vizsgálata során azonban további, feltétlenül figyelembe veendő szempontnak kell tekinteni azt is, hogy 2012. január 1-je óta mindkét kitüntetés kinézetének alapvető paramétereit jogszabály határozza meg.

Ennek fényében azt kell megvizsgálni, hogy az ajánlattételi felhíváshoz 2012 júniusában már csatolt, az ajánlathoz pedig ismételtelen csatolt tervek a fenti kötöttségek mellett bírhatnak-e egyéni-eredeti jelleggel, vagy ezek a kritériumok annyira megkötik a kivitelező kezét, hogy ugyan marad tere az egyéni alkotásnak is, de mindazon elemek, amelyeket a törvény részletez, annak erejénél fogva már kikerültek a szerzői jogi védelem alól.

Fontos itt ugyanis figyelembe venni azt is, hogy az Szjt. 1. §-ának (4) bekezdése értelmében nem tartoznak e törvény védelme alá a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, a bírósági vagy hatósági határozatok, a hatósági vagy más hivatalos közlemények és az ügyiratok, valamint a jogszabállyal kötelezővé tett szabványok és más hasonló rendelkezések. Azt, hogy a kitüntetéseknek a törvényben meghatározott formájúaknak, méretűeknek, színűeknek kell lenniük és meghatározott alkotórészekkel kell rendelkezniük, jogszabállyal kötelezővé tett, „más hasonló rendelkezésnek” kell tekinteni. A jogalkotó célja e szabállyal eleve az volt, hogy kizárja a szerzői jogi védelemből azokat a teljesítményeket, amelyek a jogszabályban rögzítettség miatt nem hagynak teret az egyéni-eredeti jellegnek.

Megjegyezzük, hogy álláspontunkat az nem változtatja meg, hogy a hivatkozott jogszabály 2011-ben lépett hatályba, a felek pedig még 2006-ban kötöttek előzetesen vállalkozási szerződést (amelynek szerzői jogi tartalmára alább részletesen kitérünk), és e pontban szerepelt az „Állami kitüntetések bővülésével, változtatásával kapcsolatos grafikai tervezési munkák, döntés-előkészítési tervek elkészítése” feladat is. Ugyanis a Közbeszerzési Döntőbizottsághoz 2012-ben benyújtott ajánlattételi felhívás alapján (amely a törvény hatálybalépése után történt) már csak olyan ajánlatot lehetett tenni, amely a törvény ezen előírásainak megfelelő. Ezekre a törvényi előírásokra utalnak egyébként (a törvény kifejezett említése nélkül) az egyes kitüntetések műszaki paramétereire vonatkozó leírások is az ajánlattételi felhívásban.

Megjegyezhető, hogy sem az ajánlattételi felhívásban, sem a később benyújtott ajánlatban mellékelt rajzok méretei nem felelnek meg a törvényi kritériumoknak. Ugyanakkor a tervek méretbeli eltérése önmagában a fent bemutatott leírásokhoz képest nem hordoz egyéni-eredeti jelleget.

Itt utalni kell az SZJSZT hasonló ügyben kialakított és következetesen képviselt álláspontjára is, amelyben a bankjegyekhez készült grafikai tervek szerzői jogi védelme volt a vita tárgya (lásd SZJSZT-09/2001, SZJSZT-16/2006, SZJSZT-34/2006 ügy).

A döntés releváns részei a következők:

- 1. Az eljáró tanács fenntartja az SZJSZT-09/2001 sz. felkérésre/megbízásra készített, tehát a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekre adott szakvéleményben kifejtett valamennyi álláspontot, és az alábbi, a IV. alatt kifejtett, egyes kérdésekre adott válaszokat a megjelölt szakvélemény keretei között érti.*
- 2. A kiinduló álláspont lényege abban áll, hogy pénzerméhez/bankjegyhez szükséges, illetve ahhoz hétköznapi, tehát nem szerzői jogi értelemben felhasznált szerzői művek a pénzkibocsátás teljes folyamata alatt és a hivatalos fizetőeszközként megvalósuló használatban hivatalos iratnak minősülnek [hatályos Szjt. 1. § (4) bekezdés], és e minőségükben nem esnek szerzői jogi védelem alá.*

3. *Ez azzal jár, hogy attól az időponttól kezdve, amelytől a kivétel, tehát a hivatalos irati minőség fennáll, mindaddig, amíg a fizetőeszközként való használat meg nem szűnik, a szerzői műnek minősülő pénzérme-, bankjegyekre sem vagyoni, sem személyhez fűződő jogok nem gyakorolhatók. Ez következik abból, hogy a védelem nem terjed ki a hivatalos iratokra.*
4. *A hivatalos irati kivétel sajátossága a pénzermén/bankjegyen való műfelhasználás körében az, hogy míg a tipikus hivatalos irat funkcionális mű (általában szakirodalmi mű, pl. jogszabály előterjesztése, indokolása, bírósági határozat), addig a jelen esetben nem funkcionális, tehát esztétikai mű (grafikai mű, illetve annak terve) esik a kivétel alá. Az Sztj. 1. § (4) bekezdése szerinti kivétel azonban egyformán vonatkozik minden műre, amely a „közérdekű funkció” miatt kiesik a védelemből.*
5. *A 3. és 4. szerinti kivétel azonban nem terjed ki az egyébként szerzői jogi védelem alá tartozó mű pénzkibocsátás/fizetőeszközként való alkalmazás körén kívül eső, egyébként szerzői jogi értelemben felhasználásnak minősülő cselekményekre. Tehát amíg nem születik döntés egy szerzői mű hivatalos pénzeszközön való alkalmazására (szolgálati mű esetén a munkáltatónak való átadást követő elfogadásig, felhasználási szerződéses jogviszonyban a mű felhasználó által történő elfogadásáig), illetve a pénzermén, bankjegyen rögzített mű nem fizetőeszközként való felhasználása során (pl. játékpénz, reklámalkotásn többszörözés stb.) a szerzői jogi védelem fennáll, tehát a szerző mind személyhez fűződő, mind vagyoni jogokat gyakorolhat.*
6. *Az 5. pontból az következik, hogy ha egy szerzői művet csak pénzkibocsátás, hivatalos pénzeszközként való alkalmazás körében használnak fel (szerzői jogi értelemben), akkor a mű elkészítése fejében járó díjazáson kívül (amely megbízás/vállalkozás jogcímén jár) a szerző szerzői vagyoni és személyhez fűződő jogokat nem gyakorolhat.*

A kitüntetési törvényben foglalt kritériumok és a tervek, valamint a kivitelezett kitüntetések vizsgálata alapján, tekintetbe véve az Sztj. 1. §-ának (4) bekezdését és az SZJSZT fent idézett gyakorlatát, az eljáró tanács azt az álláspontot alakította ki, hogy a vitatott kitüntetések tervei és a kivitelezett kitüntetések nem állnak szerzői jogi védelem alatt.

Ad 2. A kérdésben említett építészeti alkotás és terve között az Sztj. 18. § (2) bekezdése alapján olyan kapcsolat áll fenn, hogy a tervben rögzített alkotásnak a kivitelezés, illetve az utánépítés a többszörözését jelenti, önmagában tehát a terv egyszerű, mechanikus kivitelezése (ideértve a műszakilag megfelelő kialakítást is) nem jár új alkotás létrejöttével, hanem az eredeti alkotás (a terv) egyszerű felhasználásának, többszörözésének minősül.

Nincs kizárva ugyanakkor, hogy egy tervet a kivitelezett alkotás „meghaladjon”, ahhoz képest új elemekkel gazdagodva egyéni-eredeti jelleget kapjon.

Az ajánlattételi felhívás és dokumentáció 4. pontja szerint a közbeszerzés tárgya a jogvitában a két kitüntetés kivitelezése és szállítása, az esetleges bővülésükkel kapcsolatos grafikai

tervezési munkák, a döntés-előkészítési tervek elkészítése a dokumentációban részletezettek szerint.

Az eljáró tanács szerint az ajánlattételi felhíváshoz csatolt tervek, valamint a dokumentációban rögzített részletes műszaki paraméterek olyan mértékben szűkítik a kivitelező mozgásterét, hogy nincs lehetőség az ajánlattételi felhíváshoz képest az ajánlatban mellékelte tervekben az egyéni-eredeti jelleg kifejezésére, emiatt a tervek alapján új szerzői mű nem jöhetett létre (az ajánlattételi felhívásban és az ajánlatban foglalt tervek lényegében azonosnak tekinthetők).

Ráadásul a közbeszerzési ajánlattételi felhívás és dokumentáció mellékletét képező tervek és a megvalósult kitüntetések között sem azonosítható be olyan eltérés, amely a megvalósított kitüntetésnek a tervekhez képest önálló, egyéni-eredeti jellegét erősítené meg.

Ugyanakkor ez – nyomatékosan hangsúlyozni kell – az eredendő törvényi kivétel miatt nem biztosít szerzői jogi védelmet sem a tervek, sem a kivitelezett kitüntetés, sem mindkettő számára.

Ad 3. A tervezési eljárás folyamatára vonatkozóan nem állnak rendelkezésre részletes adatok az eljáró tanács számára. Az iratokból nem derül ki, hogy az eredetileg elkészült tervek (amelyek 2012-ben már az ajánlattételi felhívás részeként kerültek benyújtásra) mikor készültek. A sajtóhírekben ezeknek a kitüntetéseknek az alapításáról szóló hírek csak 2011 őszén merültek fel, ezért alig valószínűsíthető, hogy a vállalkozó az erre vonatkozó terveket 2012 előtt elkészíthette volna. Ilyen módon pedig a tervek elkészítésénél is szükségszerűen figyelemmel kellett lennie a kitüntetési törvény előírásaira.

Hangsúlyozzuk, hogy objektíve nem kizárt az, hogy a különböző eljárási szakaszokban a tervekben újabb és újabb, egyéni-eredeti jellegű mozzanatok jelenjenek meg, ezt azonban itt részben az eredeti kitüntetés modellül vétele, majd a törvényi előírások betartásának kötelezettsége kizárta. Ebből fakadóan pedig az elkészült kitüntetések szerzői jogi viszonya sem értelmezhető a tervekhez képest.

Ad 4. Az eljáró tanács számára rendelkezésre álló, a közbeszerzési eljárásban benyújtott „Ajánlattételi Felhívás és Dokumentáció” című dokumentum mellékletét képező 2006-os vállalkozási keretszerződés nem szól semminemű szerzői jogokról, amiből két következtetés adódik:

- a felek az eredeti szerződés alapján végrehajtandó vállalkozás során eleve nem szármoltak szerzői jogok keletkezésével;
- amennyiben ilyenek keletkeztek egyáltalán, azok nem szállhattak át a megrendelőre és felhasználási jogokat sem szerezhetett ennek a szerződésnek az alapján.

Figyelemmel az 1. pontban kifejtettekre azonban az eljáró tanács azt a véleményt alakította ki, hogy a konkrét tervek nem állnak szerzői jogi védelem alatt, így azokról az eredeti

vállalkozási szerződésnek nem is kellett rendelkeznie, nem keletkezett ugyanis olyan jog, amelynek átengedéséről a felek rendelkezhetek volna.

Itt szükséges jelezni azt, hogy mivel az eljáró tanács a kitüntetési törvény alapján azt az álláspontot alakította ki, hogy a kitüntetések és terveik nem állnak védelem alatt, ezért az Szjt.-nek a kérdésben hivatkozott rendelkezése sem alkalmazandó. A kitüntetési törvény alapján a kitüntetések kivitelezése nem olyan tevékenység, amely bármilyen szerzői jogi aspektussal bírna.

Ad 5. Előre kell bocsátani, hogy az 5. pontban feltett kérdésben foglalt két alkérdés nem áll olyan logikai összefüggésben egymással, mint amit a megfogalmazás sugall. A felhasználási szerződés létéből vagy nemlétéből nem következik automatikusan, hogy valamely felet kizárólagos jogok illetnék.

Az ügy iratai között fellelhető, 2006-ban kötött vállalkozási szerződés ugyanakkor nem tartalmaz semmilyen mű létrehozatalára, illetve az azzal kapcsolatos jogok rendezésére vonatkozó rendelkezést (még a záró rendelkezések sem utalnak arra, hogy a felek az Szjt.-t is alkalmazandónak tartanák). A fent mondottakat itt is iránymutatónak tartjuk, megjegyezve, hogy a megkötött vállalkozási keretszerződés elsődleges célja egyértelműen nem is szerzői művek létrehozatalára irányult.

Ha és amennyiben a vállalkozás eredményeként mégis létrejöttek kitüntetések terveiként szerzői művek, azoknak a szerzői jogairól ez a szerződés nem szól, így valamennyi szerzői jog (ha van ilyen) az eredeti alkotóknál keletkezett, és nem szállt át. Ugyanakkor e jogok sorsa attól függ, hogy az érintett alkotások védelme miként alakul a kitüntetési törvény figyelembevételével is. Ha ugyanis e tervek időközben a kitüntetési törvény hatálya alá kerültek, akkor a terveknek a kitüntetési törvény alá tartozó tevékenységek céljából való felhasználása nem áll a szerzői jogi törvény hatálya alatt, ilyen módon pedig nem állnak fenn vele kapcsolatban kizárólagos jogok.

Figyelemmel arra, hogy a jogvitában érintett kitüntetések 2012. január 1-jétől a kitüntetési törvény hatálya alá tartoznak, ezért a felperes beavatkozó esetlegesen fennálló szerzői jogai e tekintetben nem álltak fenn.

Ad 6. A vizsgált vállalkozási szerződés szövegéből nem következik az, hogy a vállalkozó kizárólagos jogot szerzett volna a kitüntetések tervezésére és kivitelezésére. Semmi sem utal e szerződésben arra, hogy akár az ott megjelölt, akár más kitüntetések vonatkozásában a másik szerződő fél ne köthetett volna mással hasonló tárgyú, tartalmú szerződést.

Ad 7. A fentiekből következően felhasználási jogot a vállalkozási keretszerződés nem biztosított.

Ad 8. A tervek felhasználásával kapcsolatban a kivitelezési eljárás során a tervezőnek van-e bármilyen engedélyezési joga, ha igen, úgy jelent-e ez bármilyen kötelezettséget a felek részére?

A kérdés az előzőekben megválaszolásra került.

*Dr. Győri Erzsébet, a tanács elnöke
Dr. Grad-Gyenge Anikó, a tanács előadó tagja
Miticzky Gábor, a tanács szavazó tagja*

* * *

SÍTÉRKÉP SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-01/14

A törvényszék által feltett kérdések

1. A szakértő hasonlítsa össze a felperes kereseti kérelméhez F/4, illetve F/5 mellékletként csatolt – igazoltan a felperes által készített – térképészeti alkotást az alperes által 20/T/2 számú mellékletként a peranyaghoz csatolt – általa eredeti műnek tekintett – térképészeti alkotással, és állapítsa meg, hogy a felperes térképe olyan önálló műnek minősül-e, amelyet egyéni, eredeti jellege alapján az eredeti műtől függetlenül önálló szerzői jogi védelem illet meg (tehát származékos vagy új, önálló műnek minősül a perbeli térkép)! A szakértő vizsgálata során vegye figyelembe, hogy a felperes által készített térkép
 - többlettartalmat (piktogramok) kapott, bővített, aktualizált,
 - a felperes által felmért új *sípályát* is tartalmazza,
 - a régi (elavult) információk törlésre kerültek,
 - valamint az új *felvonó* pályavonalának a felperes általi felmérése és a térképen történő „megrajzolása” is megtörtént.
2. Egy térképen további információk, új sípálya, libegő, felvonó, szállodai piktogramok stb. megjelenítése, törlése új művet eredményez-e, kiváltképp, ha azok mennyisége többszöröse az eredetinek (tekintettel arra is, hogy az új sípálya alapterülete már önmagában többszöröse a régi pályarendszer alapterületének)?

Az eljáró tanács szakvéleménye

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”. Az eljáró tanács szakvéleménye meghozatalakor ezért kizárólag a megkeresésben megjelölt és rendelkezésre álló dokumentumok alapján hozta meg szakvéleményét.

Az eljáró tanács az érdemi válaszok megadásán túl (lásd a jelen szakvélemény 2.2., 2.3. és 3.2. pontjában adott válaszokat) olyan szempontrendszer nyújtására törekedett, amely iránymutatásul szolgálhat a térképészeti alkotások egyéni, eredeti jellegének megvizsgálásánál.

A szakvélemény megírásánál elsősorban a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: „Sztj.” vagy „törvény”), a Szerzői Jogi Szakértői Testület szakvéleményei, a CompLex Jogtár online elérhető szerzői jogi törvény magyarázata (szerkesztette: Gyertyánfy Péter; a továbbiakban Kommentár] és külföldi szakirodalom szolgált alapul.

Az eljáró tanács a vizsgálat során az alábbi fontosabb szempontokat tartotta szem előtt:

- jogszabályi háttér (lásd az 1.1. pontot);
- a térképészeti alkotások szerzői jogi besorolása (lásd az 1.3. pontot);
- az alkotás terének vizsgálata, különös tekintettel a térképészeti alkotásokra (lásd az 1.4. pontot);
- a térképészeti alkotásokhoz kapcsolódó mérési és egyéb adatok szerzői jogi szempontból történő vizsgálata (lásd az 1.5. pontot);
- a szerzői jogi művek párhuzamos védelme (lásd a 2.1. pontot);
- az átdolgozás kérdése a térképészeti alkotásoknál (lásd a 3.1. pontot).

1. A szerzői jogi védelem fennállása

1.1. Jogszabályi háttér

Az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló Berni Egyezmény 2. cikk (1) bekezdése szerint: „Az ’irodalmi és művészeti művek’ kifejezés felöleli az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotását, tekintet nélkül a mű létrehozatalának módjára vagy alakjára, tehát” műnek tekinthető a térkép is.

Az Sztj. 1. § (2) bekezdés j) pontja értelmében: „Szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása” beleértve a térképművet és más térképészeti alkotást is. A szerzői jogi védelem

legfontosabb feltételét az egyéni, eredeti jelleg megnyilvánulása jelenti.¹ Ennek előfeltétele, hogy az adott műtípushoz kapcsolódó „szellemi mozgástérben való választás”² eredményeként jöjjön létre. Ebből következik, hogy „a feladatból adódó, nyilvánvaló vagy közhelyszerű megoldás nem elegendő; szükséges egy minimális színvonal (a minimális szint műtípusonként eltérő lehet).”³ Összefoglalóan az „egyéni, eredeti jelleg megállapíthatóságának minimálisan az a feltétele, hogy a mű ne legyen más mű szolgai másolása.”⁴

1.2. A térképészeti alkotás

Bár a törvény nem definiálja sem a térképmű, sem a térképészeti alkotás fogalmát (a továbbiakban: „térképészeti alkotás”), az SZJSZT eljáró tanácsa az SZJSZT-35/07 számú szakvéleményében a következő értelmezést adta meg a térkép fogalmára: „A térkép hagyományos értelemben a Föld felszínének meghatározott matematikai szabályok vagy mértani törvények szerint síkba vetített, méretarányosan kisebbített, általánosított, és sajátos grafikai jelrendszerral bemutatott ábrázolása.”⁵ Mindemellett beszélhetünk térképszerű ábrázolásról is, amelyek „a térbeli sajátosságokat nem térképi formában jelölő grafikus ábrázolásmódok. Ide tartoznak a panorámatérképek, madártávlati és műholdképek, térhatású térképek, metszetek, tömbszelvények, perspektívák.”⁶

Általános értelemben a térképészeti alkotásnak számos alfaját különböztethetjük meg, így: általános földrajzi térképet, földmérési alaptérképet, topográfiai térképet, turisztatérképet, várostérképet, autótérképet, sítérképet.⁷ Egymástól való megkülönböztetésük elsősorban rendeltetésükből fakad, ami azt jelenti, hogy eltérő funkcióval bír például egy földmérési térkép vagy egy sítérkép. Az utóbbi a síútra befizető vendégek számára teszi lehetővé a különböző sítérek – különös tekintettel a sípályarendszerek hosszúságára, nehézségi fokaira, a kínált lift-, étkezés- szálláshelyszolgáltatásokra – előzetes felmérését, megismerését.

1.3. A térképészeti alkotás mint hibrid szerzői mű

A térképészeti alkotás szerzői jogi szempontból sajátos hibrid műnek tekinthető, azzal, hogy jellege művészi és irodalmi művek jellemvonásait egyaránt ötvözi. Művészi vonásai a vonalvezetésben, a forma- és színvilágban, a szimbólumok, piktogramok sajátos ábrázolásában, irodalmi művekre jellemző sajátosságai pedig az adott tájegységben végzett mérési és

¹ Sztj. 1. § (3) Az Európai Unió szerzői jogi irányelveiből következik, hogy a szerzői jogi védelem egyetlen feltétele, hogy a mű a szerző saját szellemi alkotása [A számítógépi programok jogi védelméről szóló Európai Parlament és Tanács 2009/24/EK irányelve (2009. április 23.) 1. Cikk (3) bekezdés].

² A Kommentár 1. §-hoz fűzött magyarázata.

³ A Kommentár 1. §-hoz fűzött magyarázata.

⁴ A Kommentár 1. §-hoz fűzött magyarázata.

⁵ SZJSZT-35/2007.

⁶ <http://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%A9rk%C3%A9p>, a lehvás időpontja: 2014. 04. 20.

⁷ <http://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%A9rk%C3%A9p>, a lehvás időpontja: 2014. 04. 20.

egyéb adatok összegyűjtésében, szelektálásában, elrendezésében, aktualizálásában mutatkoznak meg.⁸ Ez utóbbi adathalmaz képezi a térképészeti alkotás vázát, alapját és egyben a művészi vonások megjelenésének korlátját.⁹ Erre mutat rá az SZJSZT 14/2010 számú szakvéleménye is: „A térképészeti alkotás létrehozatala során a tudományos kutatás és alkotás (lásd vetületválasztás, domborzatrajz, síkraajz, névrajz, jelkulcs, színkulcs, gyámrajz) szoros összefügg a grafikai tervezéssel és kivitelezéssel (lásd a színek és formák megválasztása és alkalmazása).”¹⁰

A fentiek alapján a másolás elleni védelem kiterjed tehát a térképek vizualizációja mögött meghúzódó jelentős időbeli, pénzbeli ráfordításból nyert adatok megszerzésére, szelektálására, és azok egyéni, eredeti művészi, grafikai feldolgozásának módjára, ábrázolására, megjelenítésére is.

Fontos megjegyezni, hogy egy térképészeti alkotásnál a *művészi és irodalmi jelleg egymáshoz való viszonya*, súlya eltérően jelenhet meg attól függően, hogy milyen típusú térkép szerzői jogi vizsgálatáról van szó. Másfajta jellegű és mennyiségű adatok szükségesek ugyanis egy általános földrajzi térkép vagy sípályákról készült térkép esetében. Ez utóbbinál az adatok, arányok, mértékek sokkal inkább hozzávetőlegesen jelennek meg, ellentétben egy földrajzi térképpel. Éppen ezért a *különböző térképészeti alkotások elkészítésénél a ráfordítás mind az adatok gyűjtésében, mind pedig a grafikai munkában eltérően alakul*.

Szakmai szempontból a sítérkép tematikus térkép. Két lényeges részre bontható: a földrajzi helyzetet leíró (esetünkben térképszerű) háttértérkép-ábrázolásra és a tematikus (szak-) tartalomra.

Nem mellékes kérdés, hogy a *sítérkép* megalkotásának alapjául sok esetben az adott sítéről készült *fénykép vagy egy korábbi sítérkép* szolgál, amelyet egy grafikus megfelelő szoftver segítségével alakít át. (Bár a jelen szakvéleménynek nem tárgya a fényképek szerzői jogi megítélése, röviden azonban megemlíthető, hogy a fénykép ugyancsak állhat szerzői jogi védelem alatt, amennyiben annak egyéni, eredeti jellege megállapítható. Ez utóbbi esetben a fényképész – illetve térkép esetében a térképészeti alkotás szerzői jogosultja – engedélyének kikérése szükséges, amennyiben annak átdolgozására – így például grafikai ábrázolására, átrajzolására – kerül sor.)

Egy sítérkép elkészítésénél további forrásanyagul szolgálnak olyan adatok, mint például a hegy magassága, a sípályák hossza, nehézségi fokozatai, a liftek típusai, a vendéglátó-ipari objektumok (pl. szállások, éttermek, après-sky bárók), illetve síiskolák információi. Ez utóbbi adatok köre relatíve korlátozott, attól függően, hogy milyen nagyságú sítérep felmérése történik. Éppen ezért sítérkép esetében hangsúlyosabb a vizualizáció, mint az alapul szolgáló adatok körének szerzői jogi vizsgálata.

⁸ *Burton Ong: Copyright and Cartography: Mapping and Boundaries of Infringement Liability. E.I.P.R., 2009, p. 17.*

⁹ *Ong: i. m. (8), p. 19.*

¹⁰ http://www.sztnh.gov.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenyek/2010/PDF/szjszt_szakv_2010_14.pdf.

1.4. Az alkotás terének vizsgálata a térképészeti alkotásoknál

Mindezek fényében az *alkotás terére* érdemes röviden kitérni. Általános értelemben az *alkotás korlátját* a topográfiai adottságok – így például a hegyek, völgyek, folyók paraméterei –, illetve a térképészeti szakma által alkalmazott jelrendszer jelenti, ami behatárolja a térképészeti mű arculatának megjelenítését. (Sítérkép alkotásánál ilyen korlátozó tényezők körébe tartoznak továbbá a különböző szolgáltatásokra vonatkozó információk, a pálya nehézségi fokozatait jelölő színek.) Kiemelhető ugyanakkor, hogy a térképszerű ábrázolásnál, éppen azok grafikai sokszínűsége, vizualizációs lehetőségei miatt már jóval kevesebb korlátozó tényezőről beszélhetünk a szigorúan vett térképészeti alkotásokhoz képest.

A térképészeti művek grafikai megtervezésénél rendelkezésre álló *alkotási tér* tehát *jóval szűkebb*, mint például a szépirodalmi vagy a képzőművészeti alkotások esetében. Éppen ezért az egyéni, eredeti jelleg fennállásának alapjául szolgáló *zsinórmérték is alacsonyabb szinten húzható meg*, mint azoknál a műveknél, ahol az alkotás tere jóval tágabb. Ebből következik, hogy bizonyos műtípusoknál – így a térképészeti alkotásoknál is – egy alacsonyabb szintű egyéni, eredeti jelleg is elegendő a szerzői minőség megnyilvánulására.¹¹

A térképészeti művek alkotásánál a fentiekben jelzett adatok nem pusztá letükrözése történik, hanem ezen adatokon alapuló egyéni, eredeti grafikai megoldások megjelenítése, ami a leképezett tájegység megismerését, az ott történő eligazodást szolgálja. E korlátok ellenére tehát a térképészeti alkotásnál is meg kell nyilvánulnia az egyéni, eredeti jelleg fennállásának ahhoz, hogy a szerzői mű kategóriájába tartozhasson. A térképészeti alkotásnál a *tartalom vizualizációjának egyéni, eredeti jellegét* a színvilág, a jelkulcsok, a formák, a tipográfiai megoldások, a méretarány, a kivágot, a kitérés, a piktogramok és szimbólumok kiválasztása és kombinálása alapozza meg.¹²

1.5. A térképészeti alkotások alapjául szolgáló adatok védelme

Fontos megjegyezni, hogy a térképészeti alkotások alapjául szolgáló *egyed adatok önmagukban nem képezik szerzői jogi védelem tárgyát*. A törvény kizárja ugyanis a szerzői jogi védelemből a műbe foglalt tényeket, ötletet, elvet, elgondolást, eljárást, működési módszert, illetve matematikai műveletet [Szt. 1. § (5)–(6) bek.]. E körbe beleértendők a tudományos művek alapjául szolgáló megállapítások, eredmények, mérési adatok is. „*A térképmű alapját képező valóság ... olyan tényhelyzet, ami nyilvánvalóan nem részesülhet szerzői jogi oltalomban. Az Szt. 1. § (5) bekezdésének helyes értelmezése szerint ugyanis a tények semmilyen*

¹¹ Vö.: Schricker, Loewenheim: Urheberrecht, Kommentar, 4. Auflage. Verlag C.H. Beck, 2010, 2. § Rn. 30.

¹² Vö.: Schricker, Loewenheim: i. m. (11), 2. § Rn. 211., továbbá: http://www.sztnh.gov.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenyek/2010/PDF/szjszt_szakv_2010_14.pdf.

körülmények között nem részesülnek szerzői jogi oltalomban (nemcsak amikor sajtótermékek közleményeinek alapjául szolgálnak).¹³

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a mindezekből képzett adathalmaz – az összegyűjtésbe, elrendezésbe, a folyamatos aktualizálásba befektetett erőforrás, befektetés, annak adott esetben egyéni, eredeti összeválogatása alapján – ne élvezhetne védelmet. Az adatbázis,¹⁴ sui generis adatbázis¹⁵ és a gyűjteményes mű¹⁶ oltalmi típusok egyaránt illethetik azt a személyt, aki jelentős ráfordítással mérési és egyéb adatokból álló adathalmazt hozott létre.

2. Sítérképek összehasonlítása

2.1. Szerzői jogi művek párhuzamos védelme

Mindenekelőtt ki kell emelni, hogy a szerzői jogi védelemhez – ellentétben az iparjogvédelemnél megkövetelt objektív újdonsággal – kizárólag szubjektív újdonság szükséges [Szjt. 1. § (3) bek.].¹⁷ Ebből következik, hogy a szerzői jogi védelem nem zárja ki a később keletkezett és kifejezésében hasonló, illetve azonos alkotásokat.¹⁸ Kijelenthető, hogy „a szerzői jogban az azonos tárgyú, hasonló felépítésű *'párhuzamos fejlesztések'* (párhuzamosan alkotott önálló művek) egyidejű konkuráló védelmet élvezhetnek”.¹⁹ Ezt támasztja alá az SZJSZT-2011/24 számú szakvélemény is, miszerint: „*Önmagában azonos téma feldolgozása természetesen nem eredményez szerzői jogsértést ...*”.²⁰ A szerzői joghoz kapcsolódó monopólium joga tehát nem jelent védelmet minden esetben, csak olyan művekkel szemben, amelyek egy már létező, egyéni, eredeti jellegű mű (részbeni) másolása útján jönnek létre.

Párhuzamos művek a térképalkotások területén is létrejöhetnek, hiszen a szükséges mérések bárki által elvégezhetők, illetve az ilyen adatok többfajta módon is ábrázolhatók.

2.2. A felperes térképészeti alkotása

A korábban kifejtett szempontrendszer alapján megállapítható, hogy mind a *felperes jogelődjénél dolgozó munkavállaló által készített térképészeti alkotás* [lásd az F/4 sz. bizonyítékot], mind pedig az *alperes által csatolt térkép* [lásd a 20/T/2 sz. bizonyítékot] inkább tekinthető *egyfajta térképszerű ábrázolásnak*, mint hagyományos értelemben vett térképnek

¹³ http://www.sztnh.gov.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenyek/2010/PDF/szjszt_szakv_2010_14.pdf.

¹⁴ Szjt. 60/A. § (1) bek.

¹⁵ Szjt. 84/A. § (5) bek.

¹⁶ Szjt. 7. §.

¹⁷ Vö. a Kommentár 1. §-hoz fűzött magyarázatával.

¹⁸ Vö. a Kommentár 1. §-hoz fűzött magyarázatával.

¹⁹ A Kommentár 1. §-hoz fűzött magyarázata.

²⁰ http://www.sztnh.gov.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenyek/2011/PDF/szjszt_szakv_2011_24.pdf.

[lásd az 1.2. pontot]. A térképszerű ábrázolás is állhat szerzői jogi védelem alatt, e megállapítás a szerzői jogi védelem fennállására nincs kihatással.

Ez esetben az egyéni, eredeti jelleg vizsgálata ezért elsősorban a *tartalom vizualizációja körében vizsgálendő, tehát* a szín- és formavilág, a jelkulcsok, a piktogramok és szimbólumok kiválasztása, valamint kombinálása vonatkozásában,²¹ és kevésbé az alapul szolgáló, viszonylag szűkös adathalmaz tekintetében. Mindez nem jelenti ez utóbbi feltétlen kizárását a védelemből, csupán kevésbé hangsúlyos mivoltát. Itt utalhatunk a piktogramokkal jelölt objektumok (pl. szálláshely, tévétorony, éttermek), a sípályák, felvonók mögöttes adataira. Fontos megjegyezni, hogy az adatok összegyűjtésén kívül ezen információk folyamatos aktualizálása és leképezése szinten ráfordítást igényel.

Jelen esetben a 14. számú bizonyítékként csatolt jegyzőkönyv értelmében a szerző, a felperes alkalmazottja külföldre utazott a szükséges felmérések elvégzése céljából, ami időbeli, pénzbeli és szakértelembeli ráfordítást jelent.

Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy bármilyen nagy ráfordítás árán kerül sor új, kiegészítő adatok beszerzésére, ezeknek a már korábban meglévő térképre szerkesztése önmagában nem hoz létre új szerzői művet, azaz, ha egyéni, eredeti jelleg vizualizációs megjelenéséről nincs szó, kizárólag térképhelyesbítésről beszélhetünk.

A felperes és az alperes sítérképének összehasonlítása alapján megállapítható, hogy a felperes térképe az alperes térképéhez képest egy további pályát tartalmaz, továbbá az elavult adatok, így a szállásra, éttermekre vonatkozó piktogramok törlésre kerültek. Mindemellett erős azonosság állapítható meg az erdő sajátos kidolgozottsága, formátuma, színe, a pályák rajzolata, világoskék és fehérbe áthajló színvilága, az egyes piktogramok elhelyezése tekintetében. Térképészeti szempontból tehát nem áll fenn döntő különbség az összehasonlítandó térképek között, illetve a felperes műve esetében csupán a 20/T/2 számú térkép helyesbítéséről van szó. Ezt megerősíti a térkép kivágata (azaz az ábrázolt terület azonossága) is.

2.3. A felperes és az alperes műveinek az összevetése

A B. társaság (lásd az F/5 számú bizonyítékot) által elvégzett vizsgálatból következik, hogy a felperes és az alperes sítérképe szinte teljes mértékben megegyezik egymással. Ugyanakkor kiemelhető, hogy az F/4, illetve F/5 mellékletként csatolt térképészeti alkotás meghatározóan hasonló az alperes által csatolt 20/T/2 számú térképhez, azaz a felperes térképe az alperes által csatolt 20/T/2 számú térképnek csupán egy helyesbített változata. Mindhárom térkép tehát vizualizációs kialakításában erősen hasonló.

Bár párhuzamos művek fennállását az Sztj. nem tiltja, azonban itt kézenfekvőnek tűnik, hogy ilyen mértékű azonosság véletlenszerű fennállása valószínűtlen, mégpedig éppen azért, mert a térképészeti alkotásoknál a művészi kifejeződés szempontjából – az adott

²¹ Vö.: Schrickler, Loewenheim: i. m. (11), 2. § Rn. 211., továbbá: http://www.sztnh.gov.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenyek/2010/PDF/szjszt_szakv_2010_14.pdf.

korlátok ellenére – adva van az alkotás tere. Így valószínűtlennek tűnik, hogy grafikusok egy adott sípályát ilyen szintű azonos forma-, színvilággal, piktogramokkal (beleértve azok elhelyezését is a térképen) egymástól függetlenül alkossanak meg. A fentieket még inkább megerősítheti a kiadványok első megjelenési időpontjának az összevetése is.

A szerzői jogi védelem célja éppen a jogellenes másolás elleni védelem, miszerint a *másoló személynek nem állhat jogában a szerző szakértelméből és ráfordításából eredő előnyök saját célra történő kiaknázása, kihasználása.*²²

Visszatérve a térképészeti alkotás hibrid mivoltára (lásd az 1.2. pontot) a szerzői jogi védelem kiterjed egyrészt a térképészeti alkotás vizualizációjára (művészeti jellege), másrészt az annak alapjául szolgáló adathalmazra (irodalmi mű sajátos jellemzői). Ebből következik, hogy szerzői jogi jogsértés mind az engedély nélküli vizualizáció, mind az annak alapjául szolgáló adatok átvétele, másolása esetében megállapítható.²³ Mindkét esetben a jogsértés megállapításának feltétele a (részbeni) másolás bizonyítása.

3. Térkép átdolgozása

3.1. Az átdolgozásról általában

Az Sztj. 16. § (1) bekezdése értelmében *„a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására – így átdolgozására²⁴ – és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.”*

Átdolgozás esetében nem új műről, hanem származékos műről beszélhetünk, amely magában foglalja az eredeti mű és az átdolgozó személy egyéni, eredeti vonásait. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy átdolgozás esetében a mű olyan mértékű módosításáról, megváltoztatásáról van szó, hogy az új *„vonások önmagukban is olyannyira lényegiek, hogy megfelelnek az egyéni és eredeti mű követelményének (alkotó jellegűek).”²⁵ „Amennyiben a származékos mű az eredetivel csupán távoli kapcsolatban van, pl. hasonló témát dolgoz fel, nem átdolgozásról, hanem új, eredeti műről van szó. Ennek megállapítása a bírói döntések feladata.”²⁶*

Nem mellékes kérdés annak a tisztázása, hogy az átdolgozás eredményeként létrehozott alkotás létrehozásának jogszerűsége kihatással lehet-e a származékos mű szerzőimű-jellegére. Az Sztj. nem határoz meg olyan feltételt, miszerint csak olyan származékos mű tekinthető szerzői műnek, amely jogszerű átdolgozás útján jött létre. Ebből következik, hogy a

²² Ong: i. m. (8), p. 22.

²³ Ong: i. m. (8), p. 23–24.

²⁴ Az Sztj. 17. §-ának f) pontja.

²⁵ Vö. a Kommentár 29. §-hoz fűzött magyarázatával.

²⁶ Vö. a Kommentár 29. §-hoz fűzött magyarázatával.

jogszerűtlen módon létrejött származékos mű is szerzői műnek minősül. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy az eredeti mű szerzője ne léphetne fel a jogellenesen eljáró átdolgozó személlyel szemben. Ebből következik, hogy az engedély nélkül átdolgozott mű is szerzői mű, ha annak származékos egyéni, eredeti jellege fennáll.

A térképek átdolgozása esetében a következő állapítható meg. A digitális állományok forgalmazása általában egyértelművé tette, hogy az alkalmazott jelkulcs, a térképdizájn meghatározó szereppel bír a térképi tartalomhoz viszonyítva a térkép egyedi jellege megítélésének szempontjából! Ugyanazon állomány (vonal-, felület-, térképjel- és névrajz- vagy megírásrendszer) grafikailag tehát teljesen eltérő képet mutathat az eltérő vonalvastagságok, eltérő színek, eltérő piktogramok és eltérő betűtípusok, betűnagyságok alkalmazásakor.

3.2. A felperes által a 2. pontban feltett kérdésre adott válasz

A fentiekből következik, hogy a sítérkép-előállítás alapjául szolgáló olyan információk, mint például új sípályák, libegő, felvonó, szállodai piktogramok megjelenítése, illetve elavult információk törlése kihathat az adott alkotás egyéni, eredeti jellegének a megállapítására. Ezt a kérdést azonban esetenként kell vizsgálni. Előfordulhat tehát egyrészt, hogy új, nyilvános adatok ábrázolása egy már korábban létrehozott térképen – függetlenül attól, hogy azokhoz milyen módon (és mennyi idő-, illetve anyagi ráfordítás árán) jutott az új térképkiadás előkészítője – önmagában nem éri el az átdolgozás szintjét, tehát nem szül származékos alkotást. Ez esetben csupán térképhelyesbítésről vagy korrektúráról beszélhetünk. A korrektúrával önmagában nem születik új alkotás, hiszen a rendszerváltozást követő, esetenként igen nagyszámú utcanévváltozás térképi átvezetése is kartográfiai szakmai szempontból csak korrektúrának, térképhelyesbítésnek volt tekinthető, nem pedig új térképészeti alkotásnak.

A korrektúra mértéke ugyanakkor elérhet egy olyan szintet is, ami már átdolgozásnak minősül, ha megvalósul az Sztj. 4. § (2) bekezdésében megfogalmazott feltétel, azaz az átdolgozás révén a származékos mű egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik. Mindkét esetben azonban az eredeti engedély kikérése szükséges, ennek hiányában ugyanis ez előbbi esetben térképdizájn-plágiumról beszélhetünk, míg az utóbbinál engedély nélküli átdolgozásról. Ezt a kérdést azonban esetenként kell vizsgálni.

Szakmai szempontból a jelen esetben megállapítható, hogy nem átdolgozott műről, hanem térképhelyesbítésről beszélhetünk, mert a felperes „hozzáadott értéke” nem éri el az átdolgozáshoz szükséges egyéni, eredeti jelleg szintjét. A vizsgálati anyagokból megállapítható, hogy a felperes nem kért felhasználási engedélyt az eredeti mű szerzői jogosultjától. Az új adattartalomra történő hivatkozás tehát nem teszi semmissé az eredeti mű vonatkozásában a szerzői jogi jogsértést, ami az alapul szolgáló térkép másolásából adódik.

4. Összefoglalás

Ad 1. A 20/T/2 alatti sítérkép olyan egyéni, eredeti, önálló mű, amely az Szjt. 1. § (3) bekezdése alapján szerzői jogi oltalmat élvez, amivel szemben az F/4, illetve F/5 alatti sítérkép a 20/T/2 sítérkép helyesbített másolatának tekinthető.

Ad 2. Csak abban az esetben lehet új, származékos mű létrehozásáról beszélni, ha a korrektúra (új sípálya, libegő, felvonó, szállodai piktogramok stb.) mértéke nemcsak a szakadatok bővítését eredményezi, hanem a térkép vizualizációjában is jelentős átalakítást nyújt. Ez az adott esetben nem forog fenn.

*Dr. Vida Sándor, a tanács elnöke
Dr. Hepp Nóra, a tanács előadó tagja
Dr. Márton Mátyás, a tanács szavazó tagja*

* * *

SZÁMÍTÓGÉPI PROGRAM JOGI VÉDELME

SZJSZT-04/14

A törvényszék által feltett kérdések

1. A per tárgyát képező szoftver szerzői jog által védett mű?
2. A per tárgyát képező szoftver a felperes által alkotott mű?
3. A specifikáció tekinthető-e önálló, szerzői jog által védett műnek?
4. A szoftver tekintetében a tesztidőszak alatt az alperesek által tett észrevételek, kijavítási javaslatok mennyiben érintették a szoftver használhatóságát? Megállapítható-e, hogy a szoftver az átadáskor (2010. januárban) az alperes megrendelésének megfelelően elkészült, és ezt követően csak fejlesztés történt az alperes igényének megfelelően?
5. A szoftver elkészítése hány munkaórát vett igénybe? 2010 januárjában működő, használható szoftvert adott-e át a felperes?
6. Megállapítható-e, hogy a harmadrendű alperes használta a szoftvert?
7. A bíróság felhívja a szakértőt, hogy a felperes által a 22. sorszámú beadványban feltett kérdésekről is nyilatkozzon!
8. Terjessze elő az ügygel kapcsolatos egyéb észrevételeit!
9. A bíróság továbbá megküldi a szakértői testületnek az első- és másodrendű alperesek által feltett kérdéseket, és felhívja azok megválaszolására is.

A felperes 22. sorszámú beadványában feltett kérdések

10. Kérjük, hogy a szakértő vizsgálja meg, és nyilatkozzon arról, hogy a felperes által csatolt szoftver szerzői jogi műnek tekinthető-e, így az Sztj. hatálya alá tartozó védelem megilleti-e?
11. Kit illeti a szerzőség a csatolt szoftver tekintetében, megállapítható-e, hogy a felperes önálló szellemi terméke a mű?
12. Az első- és másodrendű alperes által hivatkozott specifikáció önálló szerzői jogi műnek tekinthető-e [hivatkozással az SZJSZT (bizalmas – a szerk.) szakvéleményére is]?
13. A felek között létrejött szerződés tartalmilag az Sztj. 49. §-a szerinti szerzői mű megalkotandó műre vonatkozó szerződésnek minősül-e?
14. Megállapítható-e a rendelkezésre álló iratok alapján, hogy alperesek nem szerezték meg a szoftver feletti szerzői jogokat (a vállalkozói díj teljes körű megfizetésének a hiányában)?
15. Megállapítható-e, hogy az elsőrendű alperes a harmadrendű alperes részére olyan szerzői műnek a felhasználási jogát engedte át, amely felett a szerzői jogok a felperest illeték?
16. Kérjük, hogy a szakértő vizsgálja meg, hogy a harmadrendű alperesnél a szoftver milyen új megoldásokat tett lehetővé, illetve a szakértő szerint a szoftver megfelelt-e/beleillett-e a harmadrendű alperes fejlesztési terveibe (különösen a reklámszpotok elhelyezésének automatizálására irányuló fejlesztési folyamatába).

Az első- és másodrendű alperesek 26. sorszámú beadványában feltett kérdések

17. Kérjük a szakértőt, hogy szíveskedjen megerősíteni, hogy az általunk vázolt üzletialkalmazás-fejlesztési rendszer lépései a jelenlegi szakmai álláspontot tükrözik-e.
18. Kérjük a szakértőt, hogy a szoftver szakmai vizsgálatát a fenti üzletialkalmazás-fejlesztési lépések rendszerében is szíveskedjen elvégezni, és a felek tevékenységét értékelni. Ezen belül kérjük a szakértőt, hogy nyilatkozzon abban a kérdésben is, hogy a felperes által megjelölt 26 mérnöknep a médiahirdetési szakmában megfelelő gyakorlattal rendelkező szakember számára elegendő időtartam lett volna-e a fejlesztés megvalósítására. Amennyiben a felperes eleve megtévesztő módon ítélte meg a munka időtartamát, akkor a szoftverhez hasonló fejlesztés létrehozásában gyakorlattal rendelkező szakember számára átlagosan mennyi időre lett volna szükség a feladat teljesítéséhez?
19. Kérjük a szakértőt, hogy nyilatkozzon arra vonatkozóan is, hogy
 - a) a szerződés tárgya (a szerződés 1.1 pontja) üzletialkalmazás-fejlesztés-e?
 - b) az üzletialkalmazás-fejlesztésen belül a rendszerterv (szerződés 1.4.1. pontja) kidolgozásával kapcsolatos munka mekkora arányt képvisel az egészhez képest?

- c) az üzleti alkalmazás (szoftver) létrehozásában mekkora a másodrendű alperes hozzájárulásának az aránya mint a rendszertervet és az ennek alapján kialakított ún. rendszerspecifikációt kidolgozó szerzőtársnak?
 - d) Kérjük, nyilatkozzon arra vonatkozóan, hogy a médiahirdetési szakmában megfelelő gyakorlattal rendelkező programozó szakember esetében hány mérnöknap- és milyen óradíj-elszámolás indokolt a szerződésben foglalt valamennyi kötelezettség teljesítéséhez, figyelemmel a felperes által a szerződésben vállalt 26 napra is.
 - e) Kérjük, nyilatkozzon abban a kérdésben is, hogy a felperes által végzett programozási tevékenység (a szerződés 1.4.2. pontja szerinti fejlesztésen belül) hány mérnöknap- és milyen óradíj-elszámolást alapol meg a szerződésben foglalt és a felperes által ténylegesen kiszámlázott vállalkozói díjhoz képest?
20. Kérjük továbbá, hogy a szakértő értékelje az üzletalkalmazás-fejlesztés részét képező programozási feladatok megvalósításának szakmai minőségét, mivel azt a felperes indokolatlanul bonyolult módon, számtalan helytelen megoldás alkalmazásával készítette el, ami nem tette az üzleti alkalmazást felhasználóbarát megoldássá, így a továbbértékesítésével kapcsolatban problémák merültek fel.

Az eljáró tanács véleménye

Tekintettel arra, hogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”, az eljáró tanács a megkeresés, illetve a megkereséshez csatolt dokumentumok, a számítógépi program alapján hozta meg szakvéleményét.

Ad 1. Előljárobán az eljáró tanács felhívja a figyelmet arra, hogy a számítógépi programalkotások jogi védelméről szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2009/24/EK irányelv (szoftverirányelv) 7. preambulumbekzdése, továbbá 1. Cikk (1) bekezdése szerint a szoftver fogalmába a számítógépi program kifejlesztéséhez vezető előkészítő dokumentációt is bele kell érteni, feltéve, hogy az előkészítő munka a jellegénél fogva a későbbiekben egy számítógépi programot eredményezhet. A szoftverhez kapcsolódó dokumentumok (dokumentáció) szerzői jogi védelmének a kérdését az Európai Bíróság a SAS Institute Inc. kontra World Programming Ltd. (C-406/10)-ügyben vizsgálta. Ennek során felhívta a figyelmet arra, hogy a szoftver fogalma nem a számítógépi programalkotáshoz kapcsolódó dokumentumokat általában, hanem csupán azon előkészítő jellegű dokumentumokat öleli fel, amelyek az előkészítő munka jellegénél fogva később számítógépi programalkotást eredményezhetnek. Az EUB azt is kimondta, hogy az előzőekből következően a program felhasználói kézikönyve nem a szoftver védett kifejezési formája, így arra a szoftverirányelv

tárgyi hatálya nem terjed ki, annak ugyanakkor nincs akadálya, hogy a szoftver felhasználói kézikönyve szakirodalmi műként védett legyen, ha egyébként megfelel a védelemre vonatkozó általános szabályoknak.

Az SZJSZT töretlen gyakorlata összhangban áll az EUB gyakorlatával és értelemszerűen a szoftverirányelvvel is. Az SZJSZT korábbi szakvéleményei (így pl. SZJSZT-03/2001, SZJSZT-06/2001/1–3, SZJSZT-28/2004, SZJSZT-02/2007, SZJSZT-9/2007/1, SZJSZT-27/2007/1, SZJSZT-12/2011/1) kellő mélységben elemezték a szoftveres dokumentáció, a szoftverben megvalósított funkciók, továbbá a számítógépi programalkotás alapjául szolgáló elgondolások, ötletek, matematikai algoritmusok szerzői jogi védelmének a kereteit. Az eljáró tanács a korábbi szakvélemények által körberajzolt elveket a jelen ügyben is alkalmazandónak látja.

Tekintettel arra, hogy az Szt. 1. § (2) bekezdés c) pontja szerint – követve a szoftverirányelv szabályozási logikáját – a számítógépi programalkotás és az ahhoz tartozó dokumentáció is védelmet élvez, az eljáró tanács a programot és annak dokumentációját elkülönítetten vizsgálta.

A magyar szerzői jog abban különbözik mind az uniós jogtól, mind az alapul fekvő szerzői jogi nemzetközi egyezményektől [TRIPS-megállapodás 10. Cikk (1) bekezdés és WIPO Szerzői Jogi Szerződés 4. Cikk], hogy a számítógépi programot külön nevesített műfajtaként, és nem irodalmi műként védi. Ebből is adódik, hogy a számítógépi program és a védelemre érdemes dokumentáció szerzői jogi védelme egymástól elválik.

Az eljáró tanács megvizsgálta a számára átadott iratokat, továbbá a peres iratokhoz F/1 számmal ellátott DVD-lemezen található programot. A vizsgálat alapján az eljáró tanács megállapítja, hogy a számítógépi programalkotás (a továbbiakban: szoftver) a szerzői jog által védett alkotásnak (szoftvernek) minősül.

Az eljáró tanács megvizsgálta továbbá a szoftver specifikációját is, amelyet a peres anyaghoz A/1/2 számon 2013. április 29-én csatolt dokumentummal azonosított. Az eljáró tanács megállapította, hogy bár a specifikáció a szoftver által kezelt adatokat, ellátandó funkciókat, a megoldáshoz használandó eszközöket, továbbá a működés alapvető matematikai modelljét is tartalmazza, az ugyanakkor a programozási folyamat számos, a programot fejlesztő által eldöntendő részletére nem tér ki, ezért az nem minősülhet olyan előkészítő dokumentumnak, amely alkalmas arra, hogy később számítógépi programot eredményezzen. Másként megfogalmazva: a specifikáció nem szűkíti be a programozó alkotói szabadságát annyira, hogy a programozás csak egyféle végeredménnyel járhasson, e jellegéből következően pedig a specifikáció a szoftver kifejezési formájaként nem áll védelem alatt.

Az eljáró tanács azt is megvizsgálta, hogy a specifikáció szakirodalmi műként védelem alatt áll-e. Az elsőrendű alperes képviseletében a másodrendű alperes által átadott specifikáció a megvalósítandó funkciók, a kezelt adatok felsorolásán kívül egy matematikai képletet (algoritmust) is tartalmaz, ezek azonban sem egyenként, sem pedig összességükben nem mutatnak olyan egyéni-eredeti jelleget, ami a szerzői jogi védelemhez szükséges lenne. Az ügy tárgyáról, a funkcionalitás megvalósíthatóságának logikájáról komoly, magas szintű, az

átlagos szoftvermegrendelő ismereteit meghaladó szakismeretet mutat, a specifikáció azonban összességében is csupán egy szoftverfejlesztési folyamat részletes megrendelői utasításának tekintendő.

Ad 2. A törvényszék kirendelő végzésében szereplő rövid tényállás szerint a peres ügy felperese és az elsőrendű alperes 2009-ben egyedi alkalmazási rendszer fejlesztésére kötött szerződést, amelyben a felperes feladata az volt, hogy a szoftvert az első-, illetve másodrendű alperesek által készített specifikáció alapján elkészítse.

Az Szjt. 94/B. § (1) bekezdése szerint ellenkező bizonyításig azt kell szerzőnek tekinteni, akinek nevét a művön a szokásos módon feltüntették. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a szoftver a szerző nevét nem tartalmazza, ilyen megjelölést továbbá a szoftvert hordozó DVD sem tartalmazott. A DVD-lemezen található rendszerbeállítások között a „Szoftver beállítások.doc” elnevezésű dokumentumban az alábbi megjelölés szerepel: „A termék használatára jogosult. Név, Társaság.” A vizsgálati anyag részeként átadott Word- és Excel-dokumentumokon szerzőként „Név”, cég neveként pedig a „Társaság” van feltüntetve. Az eljáró tanács számára a „Név” megjelölés nem beazonosítható, de ennek nincs is jelentősége, mert a Word- és Excel-fájlok tulajdonságai közé felvett adatok a szoftver vonatkozásában semmilyen körülmények között nem tekinthetők olyan szokásos jelölésnek, amelynek alapján a szerzői vélelem megalapozott lehetne.

Az eljáró tanács számára olyan iratot nem adtak át, amely a szerzőségi vélelmet az Szjt. 94/B. § (2) vagy (3) bekezdésének valamelyike alapján megalapozná.

Az Szjt. 94/B. § (4) bekezdése alapján ha a (3) bekezdés sem alkalmazható, az ellenkező bizonyításig azt kell szerzőnek tekinteni, aki a művet először hozta nyilvánosságra.

Az iratok alapján az alappal feltételezhető, hogy a szoftvert a peres ügy felperese hozta először nyilvánosságra azzal, hogy azt megküldte a peres ügy elsőrendű alperese képviselőjének, azaz a másodrendű alperesnek. E megküldés valójában az elkészült mű átadása (birtokát ruházás). Az eljáró tanács jelzi, hogy a „nyilvánosságra hozatal” fogalma (Szjt. 10. §) minden olyan cselekményt magába foglal, amelynek alapján a mű kikerül az alkotó rendelkezési köréből (a jognyilatkozat akár szóban, akár írásban, akár ráutaló magatartással is megtehető).

A fentiek alapján az eljáró tanács megítélése szerint ellenkező bizonyításig a szoftver szerzőjének a felperest kell tekinteni.

Ad 3. Egy számítógépi programalkotás specifikációja az EUB gyakorlata szerint csak akkor tartozik a szoftver fogalmába, és ebből következőleg akkor áll szerzői jogi védelem alatt, ha az olyan előkészítő dokumentumban ölt testet, amely alkalmas arra, hogy abból később számítógépi programot készítsenek.

A konkrét esetben az eljáró tanács megítélése szerint a specifikáció sem előkészítő dokumentumként, sem pedig szakirodalmi műként nem áll védelem alatt. A szóban forgó specifikáció maga is csupán annyit tartalmaz, hogy „specifikáció”, és olyan szerkezeti egy-

ségekből áll, amelyek ezt az elnevezést igazolják. A specifikáció polgári jogi szerződési jogi értelemben a jogosult (megrendelő) által a teljesítéssel szemben támasztott mennyiségi és minőségi követelményeket, az elvárt teljesítmény paramétereinek a meghatározását jelenti (az Sztj. 3. §-a útján felhívott Ptk.²⁷ 277. §). A specifikáció e jelentésére tekintettel sem mű, mert e szerep betöltése egyéni-eredeti jellegű alkotótevékenységet, szerzői jogi védelem alá eső szellemi alkotást nem igényel.

Ad 4. Az eljáró tanács jelzi, hogy a szoftverek szerzői jogi védelme nem függ a szoftver használhatóságától, így a szoftver akkor is szerzői jogi védelem alatt áll, ha egyébként nem képes megrendelői igényekben megfogalmazott feladatokat, funkciókat ellátni. Ebben az esetben a megrendelő – az Sztj. 49. §-a alapján és az ott meghatározott feltételekkel – kérheti a szoftver javítását, ennek elmaradása esetén a szerződést egyoldalúan megszüntetheti, az esetleges hibás teljesítéssel összefüggő egyéb, az Sztj.-ben nem szabályozott igényeit (jellemzően: kártérítés) pedig a polgári jog általános szabályai szerint érvényesítheti.

Az eljáró tanács számára átadott adatok között 2009. október hónaptól és 2010 januárjából olyan adatbázis-bejegyzések voltak találhatóak, amelyek arra utalnak, hogy ezekben a hónapokban már működő szoftver állt rendelkezésre. A tényállásból az is kiténik, hogy 2010-ben az alperes a szoftver ellenértékét megfizette a felperesnek, és elismerte a forráskód és a szoftver átadását. Ezt követően a fejlesztés fő iránya az újabb alperesi igények teljesítése volt.

Ad 5. Az eljáró tanács rendelkezésére bocsátott iratok alapján az nem állapítható meg, hogy a szoftver elkészítése hány munkaórát vett igénybe. Az eljáró tanácsnak átadott iratok és adatok alapján az azonban megállapítható, hogy a szoftver 2010 januárjában már működött.

Ad 6. A peres iratok, továbbá az eljáró tanácsnak átadott adatbáziselemek alapján az eljáró tanács szerint megállapítható, hogy a harmadrendű alperes a szoftvert használta. Ezt igazolja a harmadrendű alperes képviselőjében eljáró igazgatósági tag 2012-ben tett azon nyilatkozata, amely szerint a szoftverre vonatkozó jogokat az elsőrendű alperestől szerezte be. Ugyancsak ezt támasztja alá a harmadrendű alperes jogi képviselőjének 2012-ben tett nyilatkozata is (lásd a tárgyalási jegyzőkönyv 4. oldalát), amely szerint a harmadrendű alperes a programot a beüzemelési szakban használta, azt 2010 januárja és májusa között tesztelte, ezt követően azonban már nem használta.

Ad 7. Az eljáró tanács a 22. sorszámú beadványban szereplő kérdésekre az ad 10–16. alatt válaszol.

²⁷ 1959. évi IV. törvény (a tényállás, így a szerződés megkötése is 2014. március 15-ét megelőzi, ezért az ügyben az 1959. évi Ptk.-t kell alkalmazni).

Ad 8. Az eljáró tanácsnak a peres felek által feltett kérdések megválaszolását követően több észrevétele nincs.

Ad 9. Az első- és másodrendű alperesek által feltett kérdésekre az eljáró tanács az ad 17–20. alatt válaszol.

Ad 10. Az eljáró tanács megítélése szerint a szoftver (számítógépi programként) szerzői jog által védett műnek tekintendő, ebből következően megilleti a szerzői jog által biztosított védelem. E megállapítás oka az, hogy a megrendelő specifikációja nem határozta le úgy a számítógépi program fejlesztőjének alkotói játékterét, hogy ne lett volna lehetősége a program megalkotása során több lehetőség közül választani. Ezt igazolja, hogy a specifikáció csak a .NET keretrendszer és a szerveren futó MySQL adatbázist jelöli ki, ezek azonban nem határozzák meg sem az alkalmazandó programozási nyelvet, sem pedig a fejlesztőeszközt, aminek a megválasztása a fejlesztőre maradt. A specifikáció továbbá az elvárásokat, algoritmusokat nem valamilyen szabványos modellezőnyelv segítségével rögzíti, így az a fejlesztő alkotó közreműködése nélkül nem is fordítható át forráskódra. A specifikáció adatstruktúrára vonatkozó fejezete továbbá nem határozza meg sem az adatok típusát, sem pedig az azok közötti kapcsolatot, ezek kidolgozása ugyancsak a programozóra maradt. A dokumentum funkcionális fejezete sem alkalmas az automatikus kódolásra, mivel ehhez konkrét függvényekre, eljárásokra, a bemeneti és kimeneti paraméterek meghatározására lett volna szükség, illetőleg azonban a specifikáció nem tartalmazott, azokat tehát a fejlesztőnek kellett kidolgoznia. Összességében tehát a specifikáció a program fejlesztőjének mozgásterét közel sem szűkítette le annyira, amely kizárta volna a kreatív alkotás lehetőségét, emiatt a program egyéni jellege meglevőnek tekinthető. Mivel az a felek között sem volt vitatott, hogy a program nem szolgai másolása valamely más számítógépi programnak, ezért a program eredeti jellege is adott. Mivel a szoftver (a számítógépi program) megfelel az Sztj. 1. § (2) bekezdése szerinti műfaji kritériumnak, és az 1. § (3) bekezdésében meghatározott pozitív védelmi feltételeknek, továbbá nem esik az 1. § (4) és következő bekezdései szerinti kizáró okok hatálya alá, ezért szerzőimű-minősége megállapítható.

Ad 11. Az Sztj. 4. § (1) bekezdése szerint a szerzői jog azt illeti meg, aki az egyéni, eredeti művet megalkotta. A szoftverirányelv 1. § Cikk (3) bekezdése szerint, amelyet tükröz az Sztj. 1. § (3) bekezdése is, a szoftver akkor részesül védelemben, ha az eredeti abban az értelemben, hogy a szerző saját szellemi alkotása, a védelem megítélése során továbbá más feltétel nem alkalmazható.

Ahogy arra az eljáró tanács korábban már utalt, a szoftver szerzőjének azt a természetes személyt kell tekinteni, aki a számítógépi programot megalkotta. Mivel azonban a szoftverre vonatkozó vagyoni jogok átruházhatók, valamint szoftver (számítógépi program) tipikusan munkaviszonyban is alkotható, ezért – ellenkező tényállási adat híján – a szoftver

szerzőjének a szerzői jogosultat (Szt. 106. §), tehát a felperest kell tekinteni, a szoftverrel kapcsolatos szerzői jogok jogosultja tehát a felperes.

Az eljáró tanács megvizsgálta a felperes és az elsőrendű alperes között 2009-ben létrejött „Vállalkozási szerződés, Egyedi alkalmazás fejlesztés (Szoftver)” címet viselő szerződést is (a továbbiakban: szerződés). A vizsgálat arra terjedt ki, hogy a szerződés tartalmaz-e olyan rendelkezést, amely a szoftver vagyoni jogainak átruházására irányult volna. A szerződés 5.5. pontja e körben azt rögzíti, hogy „a fejlesztett szoftver komponensek használati joga az ellenérték kifizetésekor válik esedékessé”. Az eljáró tanács erre tekintettel azt állapítja meg, hogy a felperes – figyelemmel az Szt. 55. §-ára, 16. § (1) bekezdésére, 42. § (1) bekezdésére, és 42. § (3) bekezdésére is – a peres iratok szerint nem kötött a vagyoni jogok átruházására irányuló szerződést, csupán „használati” (értsd helyesen: felhasználási) jogokat biztosított a szerződésben meghatározott feltételek mellett az elsőrendű alperesnek.

Ad 12. A szoftverek specifikációja – az adott ügy egyedi körülményeitől függően – állhat szerzői jogi oltalom alatt. A specifikáció a szoftveriparban nem más, mint egy számítógépi programalkotás által megvalósítandó funkciók különböző mélységű leírása. A specifikáció esetenként csak az ellátandó funkciókat írja le, más esetben azonban ezen túl konkrét képernyőterveket, algoritmusokat, kódsorokat is tartalmaz, ha arra a szoftverfejlesztés során szükség lenne, például azért, mert a szoftvernek alkalmazkodnia kell a megrendelő egyéb rendszereihez.

A szoftverirányelv rendelkezéseinek megfelelően ha a specifikáció olyan előkészítő jellegű dokumentum, amelyből később a számítógépi programalkotás elkészíthető, úgy az a szoftver fogalma alá tartozik és ekként áll védelem alatt.

Az a körülmény, hogy a specifikáció önmagában nem alkalmas a szoftver elkészítésére, és emiatt az a szoftver kifejezési formájaként nem áll védelem alatt, nem zárja ki, hogy a specifikáció szakirodalmi műként védelem alatt álljon. Ahogy a már többször hivatkozott SAS-ügyben az EUB felhívta a figyelmet rá, míg a szoftverek felhasználói kézikönyvében alkalmazott kifejezések önmagukban nem állnak védelem alatt, azok összeválogatása és más elemek vegyítése szakirodalmi művet eredményezhet. Ennek feltétele, hogy a mű megfeleljen a szakirodalmi művek védelmére vonatkozó általános feltételeknek, vagyis – magyar jogi környezetben – annak, hogy a mű egyéni, eredeti jellegű legyen.

Végül az sem kizárt, hogy a specifikáció sem a szoftver kifejeződési formájaként, sem pedig szakirodalmi műként nem áll védelem alatt, ha az a SAS-ügy értelmében előkészítő dokumentumnak nem minősülhet, továbbá nem felel meg az egyéni és eredeti jelleg követelményének. Egy, pusztán a szoftverben megvalósítandó funkciókat leíró dokumentum („megrendelés”) például jellemzően nem minősül sem védett előkészítő dokumentumnak, sem pedig egyéni, eredeti alkotásnak.

A konkrét ügyben az eljáró tanács megállapítja, hogy a specifikáció szakirodalmi műként nem áll védelem alatt, az ugyanis – elsősorban annak szükségessége okán, továbbá azért,

mert az csupán az elvárt követelmények felsorolására korlátozott – nem rendelkezik olyan egyéni jelleggel, amely a szakirodalmi műként való minősítéshez elegendő lenne.

A konkrét ügyben azonban az eljáró tanács megítélése szerint a specifikáció nem minősül előkészítő dokumentumnak sem, mivel önmagában abból a szoftvert később nem lehet előállítani, így az nem tartozik a szoftver fogalmi körébe sem.

Ad 13. A szerződés 1.1. pontja a szerződés céljaként a következőt határozza meg: „... a Megrendelő számára a szoftver rendszer fejlesztése”. A szerződés 1.4. pontja szerint a projekt része volt a rendszertervezés, a követelményspecifikáció elkészítése és maga a fejlesztés is.

Az eljáró tanács a fenti rendelkezések, továbbá a törvényszék által összefoglalt tényállás alapján megállapítja, hogy a szerződés megkötésekor a szoftver nem létezett, a felek szándéka épp az volt, hogy azt létrehozzák. Ebből következően a felek jövőben megalkotandó műre vonatkozó szerződést kívántak létrehozni.

A szerződés tartalmi szempontból is az Sztj. szerinti felhasználási szerződésnek minősül, mivel az minden ehhez szükséges elemet tartalmaz, így meghatározta a feleket, a művet, a felhasználási engedélyt és a díjazást is.

Ad 14. A szerződés 5.5. pontja arról rendelkezik, hogy a „fejlesztett szoftver komponensek használati joga az ellenérték kifizetésekor válik esedékessé”. Az eljáró tanács megítélése szerint e rendelkezést – figyelemmel az Sztj. 42. § (3) bekezdésére is – úgy kell érteni, hogy a szerződéssel engedélyezett felhasználásokra a felhasználó (a peres ügy elsőrendű alperese) csak akkor válik jogosulttá, ha a szerződésben meghatározott díjak megfizetésre kerültek, vagyis a felek felfüggesztő feltételt [a Ptk. az Sztj. 3. § útján felhívott 228. § (1) bekezdése] alkalmazták.

A szerződés 5.1. pontja szerint a felperest a fejlesztés, továbbá a szerződésben biztosított felhasználási engedélyek ellenértékeként összesen nettó 2 500 000 Ft illette meg, amely azonban a szerződés 1.3. pontja szerint napidíj alapján növelhető volt, ha a fejlesztés időtartama a 26 mérnöknapot meghaladta.

A kérdés megválaszolásához annak vizsgálatára van szükség, hogy felperesnek ténylegesen hány mérnöknapra volt szüksége az első- és másodrendű alpereseknek átadott szoftver elkészítéséhez, adatok hiányában azonban ez nem volt megállapítható az eljáró tanács számára. Az azonban e nélkül is rögzíthető, hogy amennyiben a szoftver elkészítése a 26 mérnöknapot ténylegesen meghaladta, és ennek következtében felperest a szerződés 5.1. pontjában meghatározott díjon felül további, napidíj alapú díj is megillette, úgy az első- és másodrendű alperesek a szerződés szerint csak akkor szereztek meg a szoftver felhasználási jogát, ha e díjakat is megfizették a felperes számára. A felhasználási jog keletkezésének felfüggesztő feltételhez kötése (szerződés 5.5. pont) ugyanis nem tesz különbséget aszerint, hogy a díj milyen felperesi szolgáltatás ellenértéke, más szóval az hogyan oszlik meg a mű elkészítésének és a felhasználási jog átengedésének az ellenértéke között. Ezért csak arra a

következtetésre lehet jutni, hogy a felperes csak valamennyi, a szerződés alapján járó ellenérték megfizetésének a feltételével engedte át a felhasználási jogot.

Ad 15. Az eljáró tanács megítélése szerint az első- és másodrendű alperesek olyan felhasználási jogot engedtek át a harmadrendű alperesnek, amellyel ők maguk nem rendelkeztek.

A szerződésnek e tekintetben releváns rendelkezése a már hivatkozott 5.5. pontja, amely szerint a felhasználási jogokat a felhasználó az ellenérték (díj) megfizetésével egyidejűleg szerzi meg. E rendelkezés – tekintettel az Szjt. 42. § (3) bekezdésére – nem értelmezhető oly módon, mint amivel a felperes vagyoni jogait át kívánta volna ruházni az elsőrendű alperesre, ehhez a feleknek ugyanis a jogátruházást kifejezetten tartalmazó megállapodást [Szjt. 9. § (6) bekezdés, Szjt. 55. §] kellett volna kötniük. Az Szjt. 46. § (1) bekezdése azt is kimondja, hogy a felhasználási engedélyt a felhasználó csak akkor ruházhatja át harmadik személyre, illetve csak akkor adhat harmadik személynek további engedélyt a mű felhasználására, ha azt a szerző kifejezetten megengedi számára. Ilyen kifejezett rendelkezést azonban a szerződés nem tartalmaz, vagyis az elsőrendű alperes önmagában a szerződés alapján további felhasználást nem engedélyezhetett volna a harmadrendű alperes számára.

Az eljáró tanács a fentiek mellett jelzi, hogy a rendelkezésre bocsátott adatok alapján a felperes tudott arról, hogy az elsőrendű alperes a szoftvert nem saját maga, hanem megrendelője, a harmadrendű alperes számára készítette el. Ezt nyilvánvalóan alátámasztja, hogy a felperes személyesen közreműködött a szoftver harmadrendű alperes rendszerébe történő implementációjában, az ott felmerült hibák javításában, a felhasználást azonban nem kifogásolta. A felek szándéka tehát a szoftver ilyen jellegű felhasználását átfogta, az általuk írásban megkötött szerződés azonban a felhasználási jog átruházására nem terjedt ki, e tekintetben tehát a szerződést nem kellő körültekintéssel fogalmazták meg. Más szóval: köztük a felhasználási jog átruházására vonatkozó megállapodás létrejött (ráutaló magatartással), azonban e megállapodás – tehát csak a felhasználási jog harmadik személyre történő átruházására vonatkozó megállapodás – az írásba foglalás elmaradása miatt alaki okból érvénytelen. Az érvénytelenség a megállapodásnak csak azon részére állapítható meg, ahol annak írásba foglalása elmaradt.

Az Szjt. 45. § (1) bekezdése szerint a felhasználási szerződést írásban kell megkötni, ez alól az Szjt. 60. § (5) bekezdése csak a kereskedelmi forgalomban kapható szoftverek esetében tesz kivételt, miközben a tárgybeli szoftver nem tartozik e körbe. A felhasználási szerződés (vagy annak egyes rendelkezéseinek) írásbeli rögzítése elmaradásának jogi következményeit az SZJSZT már vizsgálta, e körben ezért az eljáró tanács az SZJSZT-09/09 számú ügynben hozott szakvéleményre hivatkozik:

„Az Szjt. alapján – kizárólag a normák tartalmát és a jogalkotói szándékot nézve – ebben az esetben nem keletkezik felhasználási jog (nem történik jogátruházás). Az Szjt. 16. § (1) bekezdése, 42. § (1) bekezdése, és – a jogátruházás

esetére – az 55. § alapján csak meghatározott alakiságoknak megfelelő engedély alapján keletkezik felhasználási jog.

A hatályos Sztj. e tekintetben kifejezetten eltér a korábbi szabályoktól. Míg „a mű jogszerű felhasználásához szükséges engedély formáját illetően a régi Sztj. megelégedett a szerződésen kívül adott (egyoldalú) hozzájárulással is, az új Sztj. 16. § (1) bekezdés második mondata főszabályként szerződés kötését kívánja meg.” ... „A 9. § (2) bekezdése szerinti szerzői vagyoni jog gyakorlásának rendeltetésszerű módja a felhasználási szerződés kötése. Az Sztj. változtatott a régi Sztj. azon megközelítésén, hogy a felhasználáshoz (valójában a nyilvánosságra hozatalhoz), a személyhez fűződő jogok körében adott hozzájárulás elegendő lehet a szerző oldaláról a felhasználási szerződés megkötéséhez. Az Sztj. rendszerében a felhasználás engedélyezésére, tehát a vagyoni jogok gyakorlása körében adott felhatalmazásra csak felhasználási szerződés megkötése útján kerülhet sor. Az 55. § hatálykiterjesztése pedig ennek az elvnek a hatókörét kiterjeszti az előadóművészi teljesítmények felhasználására és a szerzői vagyoni jogok átruházására irányuló szerződésekre is. [Sztj. Nagykommentár, szerk: Gyertyánfy Péter, a 16. § (1) bekezdéséhez és a 42. § (1) bekezdéséhez fűzött magyarázat, Complex + Jogtár, 2009. május 31-i lezárás].”

A korábbi szakvélemény azt állapította meg, hogy írásban rögzített felhasználási szerződés hiányában „a ráutaló magtartás szerződési nyilatkozatnak tekintendő, a felek között létező felhasználási szerződés jött létre, azonban az alaki okból, az írásba foglalás elmaradása miatt érvénytelen.”

Ad 16. Az eljáró tanács rögzíti, hogy nincs annak szerzői jogi relevanciája, hogy a szoftver megvalósított-e olyan funkciót, amelyre a harmadrendű alperes korábban nem volt képes, illetve annak sem, hogy a fejlesztés beleillett-e a harmadrendű alperes fejlesztési terveibe. Tekintettel arra, hogy a már többször hivatkozott SAS-ügyből következően a funkcionalitás nem minősül a szoftver kifejezési formájának, a szerzői jogi védelemnek és a szoftver által megvalósított funkcióknak nincsenek találkozási pontjaik. (Egy funkciót megvalósíthat akár szerzői műnek minősülő, akár a műminőség követelményeit ki nem elégítő számítógépi program. Sőt, egy funkciót akár több, egymástól függetlenül keletkező mű vagy ilyenek nem minősülő számítógépi program is megvalósíthat.)

Ad 17. Az eljáró tanács rögzíti, hogy a szoftverfejlesztésnek nincs kizárólagosan alkalmazott munkafolyamata, a fejlesztésben részt vevő felek az egyedi körülményektől függően határozzák meg az egyes lépéseket és azok egymásutánosságát. A szerzői jog szempontjából továbbá csak annak van jelentősége, hogy az alkotói kreativitás a szoftverfejlesztés mely

szakaszában jelenik meg, és ennek eredményeként a fejlesztés mely pontján jön létre olyan mű, amely a szerzői jogi védelem tárgya.

A fentiek előrebocsátását követően az eljáró tanács álláspontja az, hogy az első- és másodrendű alperesek beadványában leírt folyamatot a gyakorlatban sok szoftverfejlesztés esetén követik.

Ad 18. és 19d)–e) Az eljáró tanács a törvényszék, illetve a felperes kérdéseinek a megválaszolásakor részletesen értékelte szerzői jogi szempontból a felperes, illetve az első- és másodrendű alperesek tevékenységét. Az eljáró tanács ennek során rögzítette, hogy álláspontja szerint a szoftver szerzői jogi védelem alatt áll, az első-, illetve másodrendű alperes által készített specifikáció pedig nem áll szerzői jogi védelem alatt.

Az eljáró tanács megítélése szerint nincs szerzői jogi relevanciája annak, hogy a szoftver fejlesztéséhez a felperesnek 26 mérnöknep elegendő volt-e. Az elsőrendű alperesek a felhasználási szerződés esetleges hibája esetén a polgári jog általános szabályai szerint léphetnek fel, függően a „jogi hiba” jellegétől.

Ad 19a) Az eljáró tanács nem látja a kérdés szerzői jogi relevanciáját. Szerzői jogi szempontból a szerződés egy jövőben megalkotandó mű (számítógépi programalkotás) létrehozását célozta.

Ad 19b–c) Az alperesi kérdésnek szerzői jogi relevanciája nincs. A felek a szerződés 1.4.1. pontja alapján abban állapodtak meg, hogy a szoftver a felek által közösen elkészített követelménydokumentáció alapján fog elkészülni. Az ennek megfelelően az első-, illetve másodrendű alperes irányításával elkészített specifikáció a szoftverfejlesztés alapjául szolgáló dokumentum volt, a felek a felperes szerződés szerű teljesítését ez alapján ítélték meg. A félreértések elkerülése végett az eljáró tanács itt is megjegyzi, hogy a specifikáció nem szűkítette le a felperes alkotói játéktérét, és önmagában nem volt elegendő a számítógépi program megalkotásához.

A funkcionális specifikáció elkészítése a szoftverfejlesztés fontos, nagy szakmai felkészültséget igénylő, de önálló szerzői jogi védelmet nem eredményező szakasza. Jelen esetben erről van szó: az elsőrendű alperes képviselőjében a másodrendű alperes olyan munkát végzett, amely nélkül a számítógépi program nem lett volna elkészíthető, önmagában ez a körülmény azonban nem teszi az első-, illetve a másodrendű alpereseket szerzői jogi jogosulttá.

Ad 20. Ahogy arra az eljáró tanács korábban már felhívta a figyelmet, a szoftverek szerzői jogi védelme nem függ a szoftver használhatóságától vagy a fejlesztés szakmai minőségétől, így a szoftver akkor is szerzői jogi védelem alatt áll, ha egyébként nem vagy csak indokolatlanul bonyolultan képes a megrendelői igényekben megfogalmazott feladatokat, funkciókat

ellátni. A szoftver a programozó saját szellemi terméke, annak szerzői jogi védelme pedig – következően az Szjt. 1. § (3) bekezdéséből – nem függ minőségi jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.

Az eljáró tanács ugyanakkor azt is jelzi, hogy megítélése szerint az iratok között felsorolt hibák nem okoznak használhatatlanságot, és nem teszik alkalmatlanná a szoftvert a feladat ellátására. Megfelelően paraméterezett, helyesen megadott bemeneti adatok megléte esetén alkalmas a rendeltetésszerű, a specifikációból adódó funkciók betöltésére.

Dr. Faludi Gábor, a tanács elnöke
Dr. Békés Gergely, a tanács előadó tagja
Karácsony József, a tanács szavazó tagja

Összeállította: Barsvári Tímea